

Periodisme d'Investigació

Codi: 103089

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501933 Periodisme	OT	3	1
2501933 Periodisme	OT	4	1

Professor/a de contacte

Nom: Jose Manuel Perez Tornero

Correu electrònic: josepmanuel.perez@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Equip docent

Jesús Martínez Fernández

Prerequisits

L'alumnat ha de tenir coneixements dels assumptes de actualitat; demostrar capacitat per fer un ús correcte, oral i escrit, de les llengües que li són pròpies; poder llegir, analitzar i resumir texts informatius i documents procedents de tots tipus de mitjans, fonts i suports; tenir domini suficient de l'escriptura periodística i dels gèneres periodístics; tenir capacitat suficient per localitzar, abordar i tractar adequadament fonts personals i per localitzar, analitzar i utilitzar fonts documentals de tot tipus, incloses especialment les accessibles a través de la Xarxa; i tenir coneixements suficients per poder utilitzar el software imprescindible pel treball periodístic (tenir un nivell de usuari avançat del programari de ofimàtica, en especial de fulls de càlcul i de gestors de bases de dades, de les funcions de cerca avançada en motors de cerca, i de les eines específiques més usuals per captar informació a la Xarxa -a webs, blogs, xarxes socials, etc.- i analitzar els seus continguts) .

L'alumnat ha de tenir també un domini suficient del català i del castellà, llengües en les que seran impartides les classes i les pròpies de la majoria dels materials docents; tenir al menys domini de l'anglès a nivell de lectura, donat que alguns materials docents estaran o poden estar en aquesta llengua; i tenir un bon domini del software de tractament de texts, fulls de càlcul i bases de dades.

Objectius

- 1) Capacitar per l'investigació periodística.
- 2) Capacitar per la direcció de treballs d'investigació periodística.

3) Adquirir criteris ètics i deontològics relacionades amb el periodisme de qualitat i la investigació periodística.

Competències

Periodisme

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Aplicar l'ètica i la deontologia professionals del periodisme, així com l'ordenació jurídica de la informació.
- Buscar, seleccionar i jerarquitzar qualsevol tipus de font i document útil per a l'elaboració de productes comunicatius.
- Conèixer i aplicar els fonaments teòrics i pràctics de l'escriptura i la narrativa periodístiques i les seves aplicacions en els diferents gèneres, mitjans i suports.
- Demostrar l'esperit crític i autocrític.
- Diferenciar les principals teories de la disciplina, els seus camps, les elaboracions conceptuals, els marcs i els enfocaments teòrics que fonamenten el coneixement de la disciplina i els seus diferents àmbits i subàrees, i adquirir un coneixement sistemàtic de l'estructura dels mitjans de comunicació.
- Identificar les tradicions periodístiques contemporànies catalana, espanyola i internacional i les seves modalitats d'expressió específiques, així com la seva evolució històrica i les teories i conceptes que les estudien.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica.
- Transmetre informació periodística en el llenguatge propi de cada un dels mitjans de comunicació, en les seves formes combinades modernes o en suports digitals, i aplicar els gèneres i els diferents procediments periodístics.
- Usar una tercera llengua com a forma de treball i expressió professional en els mitjans de comunicació.
- Valorar la diversitat i la interculturalitat com a base per a treballar en equip.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament els principis, valors i procediments que regeixen l'exercici de la professió.
2. Analitzar les desigualtats per raó de sexe/gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement propi.
3. Buscar, seleccionar i jerarquitzar qualsevol tipus de font i document útil per a l'elaboració de productes comunicatius.
4. Comparar les diferents tradicions en el tractament de la informació especialitzada.
5. Comunicar en el llenguatge propi de cada un dels mitjans de comunicació la narració periodística especialitzada d'investigació i precisió.
6. Comunicar fent un ús no sexista ni discriminatori del llenguatge.
7. Conceptualitzar les teories i les tècniques del periodisme especialitzat.
8. Demostrar un coneixement pràctic del periodisme especialitzat
9. Desenvolupar l'esperit crític i autocrític.
10. Distingir les teories de l'escriptura i la narrativa periodístiques per aplicar-les a les diferents especialitats temàtiques informatives.

11. Explicar el codi deontològic, explícit o implícit, de l'àmbit de coneixement propi.
12. Identificar situacions que necessiten un canvi o millora.
13. Incorporar els principis de la deontologia professional en l'elaboració d'informació especialitzada en periodisme d'investigació i precisió.
14. Proposar projectes i accions que incorporin la perspectiva de gènere.
15. Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
16. Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
17. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
18. Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
19. Saber construir textos en una tercera llengua que s'adeqüin a les estructures del llenguatge periodístic i aplicar-les a les diferents especialitats temàtiques informatives.
20. Utilitzar els recursos de comunicació interactiva per processar, elaborar i transmetre informació en l'elaboració d'informació de caràcter especialitzat.
21. Valorar com els estereotips i els rols de gènere incideixen en l'exercici professional.
22. Valorar l'impacte de les dificultats, els prejudicis i les discriminacions que poden incloure les accions o projectes, a curt o llarg termini, en relació amb determinades persones o col·lectius.
23. Valorar la diversitat i la interculturalitat com a base per a treballar en equip.

Continguts

1. Periodisme d'investigació: conceptes, estratègies, mètodes, normes.
2. Metodologies d'investigació.
3. Estudi de casos.
4. Fonts: selecció, validació i protecció.
5. Narratives.

Metodologia

Aquesta assignatura està orientada a la pràctica.

El grup(s) de classe simulara el funcionament d'una redacció periodística encarregada de desenvolupar les recerques corresponents als diferents treballs d'investigació.

Els grups de treball tindran autonomia, dirigida pel professorat.

Per tal de facilitar la elaboració dels treballs el professorat i el grup classe disposaran del màxim de flexibilitat organitzativa amb l'objectiu prioritari de desenvolupar correctament les tasques d'investigació.

En tot cas, serà el professorat el encarregat de supervisar i controlar el desenvolupament de les recerques.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals	18	0,72	5, 7, 8, 13, 20
Pràctiques	24	0,96	5, 8, 13, 20
Seminaris	18	0,72	5, 8, 13, 20
Tipus: Supervisades			
Avaluació	3	0,12	7, 13, 20
Tutories	3	0,12	7, 8, 13
Tipus: Autònomes			
Lectura, anàlisi i síntesi de texts, preparació i realització de treballs.	80	3,2	7, 8, 13, 19, 20

Avaluació

Els estudiants hauran de realitzar un:

- el anàlisi (individual) d'un cas de periodisme d'investigació periodística que pugui oferir mètodes i models que els estudiants puguin utilitzar en el su propi treball
- un treball d'investigació periodística (personal o de grup), que tindrà com resultat un
- reportatge -o serie de reportatges (escrits y/o audiovisuals), i que reflexarà el resultat del treball d'investigació previ.
- Una memòria (individual) de la recerca feta en en b. Aquesta memòria escrita pot donar peu a una entrevista oral entre l'estudiant i el professorat.

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exercici de anàlisi de un treball de periodisme d'investigació	20 %	1	0,04	7, 8
Memòria del treball de recerca	15 %	1	0,04	7, 8, 13, 20
Reportatge de investigació	45%	1	0,04	1, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23
Treball d'investigació periodística	20%	1	0,04	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23

Bibliografía

(*) Aquesta bibliografia pot ser ampliada o modificada en el decurs de l'any per motius de millora acadèmica. La bibliografia actualitzada podrà ser consultada sempre en el Campus Virtual.

ANSELL, Gwen (2009): *The Investigative Journalism Manuals: What is investigative journalism?* (I). Johannesburg, Konrad Adenauer Foundation and FAIR.

BELL, Emily (2012): "Journalism by numbers", en *Columbia Journalism Review*, V. 51, 3, pp. 48-49.

BRADSHAW, Paul (2013): *Scraping for journalists*. [s.l.]: Online Journalism Blog. 499 p. Versión reducida en pdf gratuito en: <https://leanpub.com/scrapingforjournalists> [fecha de consulta: 6 mayo 2013].

CABALLERO, Víctor (2011). "El periodismo de datos como un bien necesario". Blog personal. En: <http://blog.vectart.com/2011/12/13/el-periodismo-de-datos-como-un-bien-necesario/> [fecha de consulta: 6 mayo 2013].

CALERO, José María, RONDA, Javier (2000). *Manual de periodismo judicial*. Sevilla: Ámbitos para la Comunicación (6), Universidad de Sevilla.

CAMINOS MARCET, José María (1997a): *Periodismo de investigación. Teoría y práctica*. Madrid, Síntesis.

CAMINOS MARCET, José María (1997b): "Periodismo de filtración, periodismo de investigación", en *Zer. Revista de Estudios de Comunicación*, nº 2. Bilbao, Universidad del País Vasco: <http://www.ehu.es/zer/zer2/9artcami.html> [fecha de consulta: 29 de setiembre de 2011].

CASALS CARRO, María Jesús. (2005). *Los enemigos del periodismo de investigación: periodismo y sentido de la realidad. Teoría y análisis de la narrativa periodística*. Madrid: Fragua.

CONTRERAS OROZCO, Javier H. (2001). "Rumores: voces que serpentean". *Revista Latina de Comunicación Social* (40). <http://www.ull.es/publicaciones/latina/2001/latina40abr/108contreras.htm> [fecha de consulta: 11 de mayo de 2013].

CRUCIANELLI, Sandra (2010): *Herramientas Digitales para Periodistas*. Austin (Texas), Knight Center for Journalism: <https://knightcenter.utexas.edu/es/ebook/herramientas-digitales-para-periodistas-ferramentas-digitais-para-jornal> [fecha de consulta: 29 de julio de 2011].

CHICOTE LERENA, Javier (2006): "Los enemigos del periodismo de investigación". *Estudios sobre el Mensaje Periodístico* nº 12. Madrid, Servicio de Publicaciones de la Editorial Complutense, pp. 71-90.

DE BURGH, Hugo (2000): *Investigative journalism: context and practice*. Londres, Taylor & Francis Books Ltd.

DE LA ROCHA-ALMAZÁN, Dorangélica. (2006): "El papel que juegan las leyes de acceso a la información en el país, para un periodismo de investigación". *Ra Ximhai*, Vol. 2, nº 3. México, Universidad Autónoma Indígena de México, pp. 559-565.

FORBES, Derek (2005): *A watchdog's guide to investigative reporting*. Johannesburg, Konrad Adenauer Stiftung.

GALEANO, Eduardo (2002): *Periodismo de Investigación en Sudamérica: Obstáculos y propuestas*. Santiago de Chile, FORJA.

GRAY, Jonathan; BOUNEGRU, Liliانا; CHAMBERS, Lucy (Eds) (2012): *Manual de periodismo de datos 1.0. Trad del inglés: The data journalism handbook*. Sebastopol; CA: O'Reilly Media. En: <http://interactivos.lanacion.com.ar/manual-data/index.html> [fecha de consulta: 6 mayo 2013].

HUNTER, Mark Lee et alt. (2013): *La investigación a partir de historias. Manual para periodistas de investigación*. Montevideo (Uruguay): Oficina Regional de Ciencias de la UNESCO para América Latina y el

Caribe, Sector Comunicación e Información. Recuperado de:
<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002264/226457S.pdf> [fecha de consulta: 21 de febrero de 2014].

MARCO, Francisco, BRAVO PÉREZ, Manuel (2020). *La España inventada. Tras los pasos de Villarejo*. Barcelona: Ediciones Urano.

MARTÍNEZ-SANZ, Raquel, DURÁNTEZ-STOLLE, Patricia (2019): "El ejercicio del periodismo de investigación en España. La percepción de su estado actual". *Revista Latina de Comunicación Social*, 74, pp. 822 a 839. <http://www.revistalatinacs.org/074paper/1359/42es.html> DOI: 10.4185/RLCS-2019-1359

QUESADA, Montserrat. (1997): *Periodismo de investigación o el derecho a denunciar*. Barcelona: Cims.

REIG, Ramón. (2000): *Periodismo de investigación y pseudoperiodismo*. Madrid: Ediciones Libertarias.

RODRÍGUEZ, Pepe (1994): *Periodismo de investigación: técnicas y estrategias*. Barcelona, Paidós.

RODRÍGUEZ, Pepe. (2009): "El periodismo bajo la Ley Orgánica de Protección de Datos de Carácter Personal". *Cuadernos de Periodistas* (16), pp. 67-88.

RODRÍGUEZ, Pepe (2009): "La agenda profesional del periodista ante la Ley Orgánica de Protección de Datos de Carácter Personal". *Revista Estudios sobre el Mensaje Periodístico* (15), pp. 409-429. Recuperado de: <http://revistas.ucm.es/index.php/ESMP/article/view/ESMP0909110409A/11720>

RODRÍGUEZ, Pepe. (2010): "Periodismo y datos publicados en Internet: el concepto de 'fuente accesible al público' y otras restricciones de la Ley de Protección de Datos Personales", en *Textual & Visual Media* nº 3, pp. 217-238.

RODRÍGUEZ, Pepe (2011): "La 'autodeterminación informativa' como barrera a la libertad de información y al ejercicio profesional del periodismo", en *Anàlisi* nº 42, pp. 79-94. Recuperado de:
<http://www.uoc.edu/ojs/index.php/analisi/article/viewFile/n42-rodriguez/n42-rodriguez>

RODRÍGUEZ, Pepe (2014): "Diseño de un cuestionario de conocimientos básicos previos y específicos para estudiantes de periodismo de investigación", en *Anàlisi* nº 48, pp. 65-80. Recuperado de:
http://journals.uoc.edu/index.php/analisi/article/download/n49-rodriguez/pdf_20

TORRE, Alfredo (2005). "Un abordaje científico y sistémico del periodismo de investigación", en *Sala de Prensa*, Vol. 3, nº 85: <http://www.saladeprensa.org/art643.htm> [fecha de consulta: 29 de setiembre de 2011].

Programari

Aquesta assignatura no té un programari específic.